<u>בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק</u>

בג"ץ 1953/15

לפני:	כבוד השופט נ' הנדל כבוד השופט נ' סולברג כבוד השופט א' שהם
העותרת:	י.ב שיא משאבים בע"מ
	נ ג ד
המשיבים:	1. בית הדין הארצי לעבודה 2. בית הדין האזורי לעבודה - באר שבע 3. Hitam Abaker 4. Mohamed Mohamed 5. Adam Abdalla 6. Germay Mirag 7. Fisehu Dedesai
	עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים
בשם העותרת:	עו"ד רנאטו יארק; עו"ד מתן ספקטור
בשם משיבים 3-6:	עו"ד אפרת מור מילמן
בשם המשיב 7:	עו"ד דוד בר חוה

<u>פסק-דין</u>

עתירה למתן צו על תנאי, המופנית נגד פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה (בר"ע 51823-10-14, כב' השופטים ר' רוזנפלד, ל' גליקסמן ו-א' איטח ונציגי הציבור א' כרמון ו-א' גדעון, להלן: פסק הדין), במסגרתו נדחו בקשות רשות ערעור על החלטות בית הדין האזורי לעבודה בתביעות האישיות של כל אחד מהמשיבים כנגד העותרת.

1. משיבים 3-7 (להלן: המשיבים) הם נתינים זרים אזרחי אריתריאה, השוהים בישראל כמבקשי מקלט מדיני והועסקו על ידי העותרת (להלן גם: החברה) בתקופות שונות, בין השנים 2011-2014. בכל תקופת העסקתם, קיבלו המשיבים מהחברה בעת

חישוב שכרם 2.25 נקודות זיכוי ממס. בסוף שנת 2012 הודיע פקיד השומה במס הכנסה לחברה את עמדתו הכללית והעקרונית, לפיה אין להכיר בזכאות עובדי מקלט לנקודות זיכוי, והיא חויבה בתשלום ערכן הכספי בשומה שהוצאה לשנים 2008-2010. החברה הגישה השגה על החלטה זו, ומשנדחתה השגתה הגישה ערר לבית המשפט המחוזי – שעודנו תלוי ועומד (להלן: הליך הערר).

ביני לביני, כל אחד מהמשיבים הגיש תביעה לזכויות סוציאליות שונות בגין תקופת עבודתו בחברה. התביעות התקבלו על ידי בית הדין האזורי, שפסק סכומים שונים לטובת כל אחד מהמשיבים. בנוסף, בכל אחת מהחלטות בית הדין האזורי בעניין המשיבים נדחתה טענת החברה לקיזוז ערכן הכספי של 2.25 נקודות זיכוי ששילמה ביתר לכל אחד מהמשיבים במהלך תקופת עבודתו – מהסכום שנפסק לטובתו. נקבע כי החברה מבקשת לקזז חוב עתידי שטרם נוצר. עוד נקבע כי הפניית החברה לפסקי דין אחרים – בהם התעוררה שאלה דומה ובתי הדין התירו קיזוז סכומים כאמור – אינה יכולה לסייע בידה, שכן במקרים ההם החוב למס הכנסה אכן שולם בפועל, בעוד שבנסיבות עניינם של המשיבים טרם הוצאו לחברה השומות הרלוונטיות וממילא החוב לרשויות המס לא שולם.

2. החברה הגישה בקשות רשות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, שהדיון בהן אוחד. מבין הנקודות שהועלו בבקשות אלה, חשובה אחת לענייננו – והיא שאלת קיזוז ערכן הכספי של נקודות הזיכוי שקיבל כל אחד מהמשיבים מהסכום שנפסק לטובתו. בית הדין הארצי הסכים עם התוצאה אליה הגיע בית הדין האזורי, אך מנימוקים שונים. נקבע כי סעיף 164 לפקודת מס הכנסה מטיל על המעסיק חובת ניכוי במקור, וכאשר המעסיק אינו מנכה מהעובד את מלוא מס ההכנסה – מוטלים עליו חיובים שונים, ובהם חיובו במס הכנסה שהעובד חב בו במקור. עוד נפסק כי "השאלה מתי יתאפשר למעסיק שטעה בניכוי המס לחזור אל העובד צריכה להיבחן בכל מקרה בנסיבותיו". במקרה הנוכחי, גם אם החברה הניחה בטעות כי המשיבים זכאים ליהנות מנקודות הזיכוי, הרי משהתגלתה הטעות היה עליה, לכל הפחות, ליידע אותם על הטעות וכי קיימת אפשרות שיידרשו לשלם מעתה ואילך מס הכנסה "מהשקל הראשון". חרף זאת, החברה המשיכה לשלם את שכרם באותו האופן. במחדלה אפשרה להם להמשיך ולהסתמך על המצג שיצרה בדבר שיעור השתכרותם. בכך, הוסיף בית הדין הארצי, הביעה החברה לכאורה את הסכמתה על דרך התנהגות, להותרת תשלומי השכר ללא שינוי – תחת לקיחת הסיכון כי תידחה עמדתה בהליכים שהיא מנהלת מול פקיד השומה. בכל מקרה, נקבע כי יש לתת עדיפות לאינטרס ההסתמכות של העובדים. מהפן האופרטיבי, נקבע כי הסכומים שהופקדו בנאמנות בקופת בית הדין ישוחררו לידי באי-כוח המשיבים.

פסק דינו של בית הדין הארצי הוא מושא העתירה דנא. יצוין כי לצד העתירה למתן צו על תנאי הוגשה בקשה למתן צו ביניים, שנדחתה על ידי בית משפט זה.

3. לטענת העותרת, עסקינן בסוגיה עקרונית וכללית החורגת מתחום דיני העבודה אל עבר דיני המיסים ובעלת חשיבות ציבורית. השאלה הדורשת הכרעה במסגרתה היא, כלשון העותרת, "האם דינם של מבקשי מקלט מדיני כדינם של תושבי ישראל לעניין זכאותם לנקודות זיכוי לעניין חבות מס הכנסה" (סעיף 1 לעתירה). לגישת העותרת, בית הדין הארצי שגה בהכרעתו בשאלה זו. העותרת מדגישה כי החשש הוא להימצא במצב שבו תחזיר את הכסף למשיבים, כמצוות בית הדין הארצי, ואם ייקבע שמבקשי מקלט מדיני אינם זכאים לנקודות זיכוי – כעמדת רשויות המס ובניגוד לעמדתה היא – הרי שתיאלץ לשלם את אותו הסכום בכפל. במיוחד אמורים הדברים, כך נטען, משעה שהסיכוי להשבת הכספים או לשיפוי מהמשיבים הוא קלוש ואף אפסי. בכך יתעשרו המשיבים שלא כדין על חשבונה של העותרת. עוד מוסיפה העותרת כי במצב הנוכחי, כאשר החלטת פקיד השומה עומדת בעינה וטרם בוטלה בהליך הערר, הרי שהיא זכאית לקזז מכל סכום שייפסק כי עליה לשלם לעובד לשעבר את ערכן הכספי של אותן נקודות זיכוי שקיבל ביתר. רק אם תתקבל עמדתה בהליך הערר, תחזיר ברצון את הכסף לאותם עובדים, בעוד שאם תידחה עמדתה – יועבר הכסף לשלטונות המס.

המשיבים הגישו תגובות לעתירה. נטען כי מדובר בסוגיה השייכת במובהק לתחום דיני העבודה – חוקיות ניכוי מהשכר ואפשרות המעסיק להעלות טענת קיזוז בגין חוב רעיוני שטרם גובש. עוד נטען כי במסגרת העתירה מבקשת העותרת מבית משפט זה להחליף את שיקול דעתן של שתי ערכאות – הן של בית הדין הארצי, והן של בית הדין המחוזי הדן בהליך הערר – ללא טעם מוצדק. כמו כן נטען כי העותרת מבקשת לאחוז בחבל משני קצותיו: מצד אחד, היא מתעלמת מהחלטת פקיד השומה ומצד שני, היא פועלת לניכוי סכומים אלה משכרו של העובד המגיש תביעה נגדה.

4. לאחר עיון בעתירה ובתגובות לה, באנו למסקנה כי דינה להידחות מחמת העדר עילה להתערבות בפסק הדין. המפתח הנורמטיבי להתערבות בית משפט זה כבית משפט גבוה לצדק מצוי בסעיף 15(ג) לחוק יסוד: השפיטה, לפיו בשבתו כבג"ץ ידון בית המשפט העליון בעניינים שהוא רואה לתת בהם סעד למען הצדק ואשר אינם בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר. באופן קונקרטי לענייננו, התפתחה ההלכה הידועה לפיה בית משפט זה אינו יושב כערכאת ערעור על בית הדין הארצי לעבודה. התערבותו בהחלטותיו מצומצמת למקרים חריגים, בהם מתקיימים שני תנאים מצטברים: בהחלטת בית הדין נתגלתה טעות משפטית מהותית, ובנסיבות העניין הצדק

מחייב את התערבותו של בית המשפט הגבוה לצדק (ראו, למשל, בג"ץ 2203/15 רמת מרשימים – מושב שיתופי של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית בע"מ נ' המוסד לביטוח לאומי-נצרת, פסקה 8 וההפניות שם (14.4.2015); בג"ץ 251/15 אמנון בן יוחנן נ' מדינת ישראל משרד החוץ, פסקה 7 (22.2.2015); בג"ץ 396/15 פרופ' איל וינקלר נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 9 (22.1.2015)). תנאים אלה לא מתקיימים במקרה דנא. בניגוד לטענת העותרת, עניינה של העתירה אינו בסוגיה עקרונית מדיני המיסים, כי אם בשאלות הקשורות בדיני עבודה והמסורות לסמכותו של בית הדין. יתר על כן, פסק הדין ניתן על יסוד הנסיבות הקונקרטיות שהובאו בפניו.

זאת ועוד. בניגוד לטענת העותרת, בית הדין הארצי לא הכריע בשאלה האם מבקשי מקלט מדיני זכאים לנקודות זיכוי אם לאו. היפוכו של דבר – בפסק הדין צוין במפורש כי הסוגיה תלויה ועומדת, וממתינה להכרעת בית המשפט המחוזי בהליך הערר. דהיינו, לא זו בלבד שהשאלה שביסוד העתירה כפי שהציגה אותה העותרת אינה עולה – במפורש או במשתמע – מפסק דינו של בית הדין הארצי עליו היא מבקשת להשיג במסגרת אותה עתירה, אלא שהידרשות לעתירה אף תייתר את הליך הערר שיזמה העותרת מכל תוכן. יתרה מכך, נראה כי העותרת אכן מבקשת לאחוז בחבל משני קצותיו. מחד גיסא, עמדתה היא כי מבקשי מקלט מדיני זכאים לנקודות זיכוי. עמדה זו מבוססת "על פי חוות דעת שקיבלה העותרת ממומחים ידועי שם בתחום". בעמדה זו דבקה העותרת גם לאחר החלטת פקיד השומה: עולה כי היא ממשיכה לשלם את נקודות הזיכוי לעובדים דוגמת המשיבים, וגם הגשת הערר על ידי העותרת מבוססת על דבקותה ואמונתה בעמדתה. והנה, מאידך גיסא, טענת הקיזוז שהעלתה העותרת בפני בתי הדין האזוריים – שנדחתה הן על ידם והן על ידי בית הדין הארצי – מחייבת אימוץ של עמדת פקיד השומה דווקא, ועל ההנחה כי היא תחזור על עצמה גם בשנות המס הבאות – בתקופות שבמהלכן עבדו אצלה המשיבים. ואכן, העותרת מדגישה כי "החלטתו של פקיד השומה עומדת בעינה וטרם בוטלה, ועל פיה אין מבקשי מקלט מדיני, לרבות המשיבים, זכאים לנקודות זיכוי, והם חייבים בתשלום מס הכנסה מלא" (סעיף 14 לעתירה). בכל הכבוד, הדברים אינם מתיישבים ואינם יכולים להתיישב. העותרת מתהדרת בכך שהיא פועלת בעקביות, אך לא היא. עצם העלאת הטענות הסותרות מהווה טעם לפגם. גם מטעם זה אין לקבל את העתירה. למען הסר ספק יובהר, כי לא זהו ההליך, לא זהו המקום ולא זוהי העת להכריע בשאלה מה דינם של מבקשי מקלט מדיני לעניין נקודות זיכוי. כפי שצוין, יש להדגיש כי הכרעת בית הדין הארצי נשענת גם על התנהלות העותרת ביחס לעובדים זרים.

5. על רקע כל האמור לעיל, העתירה נדחית. בנסיבות העניין, העותרת תישא בהוצאות משיבים 3-6 ושכר טרחת באי-כוחם בסכום של 7,500 ש"ח – יחדיו; וכן בהוצאות משיב 7 ושכר טרחת בא-כוחו בסכום של 5,000 ש"ח.

ניתן היום, י"ז בסיון התשע"ו (23.6.2016).

ש ו פ ט ש ו פ ט ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 15019530_Z05.doc מא
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il